# SUN’IY INTELLEKTGA HISSIY BOG‘LANISH: PSIXOLOGIK EHTIYOJLAR, YOLG‘IZLIK VA IJTIMOIY QO‘LLAB-QUVVATLASH MASALALARI

**Maxmudova Niginabonu Mirzo-asom qizi,**
Qo’qon davlat universiteti Psixologiya kafedrasi o’qituvchisi
**Murodjonova Nafosatxon Zaynobiddin qizi**
Tabiiy fanlar fakulteti Biologiya yo’nalishi 1 kurs talabasi

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada insonning sun’iy intellekt tizimlariga hissiy bog‘lanishi psixologik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Unda hissiy bog‘lanishning shakllanishida psixologik ehtiyojlar, yolg‘izlik hissi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashning o‘rni yoritiladi.

**Kalit so‘zlar:** Sun’iy intellekt, hissiy bog‘lanish, psixologik ehtiyojlar, yolg‘izlik, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, inson va texnologiya munosabatlari, emotsional farovonlik, raqamli muloqot.

Zamonaviy raqamli texnologiyalarning rivojlanishi inson va texnologiya o‘rtasidagi munosabatlarning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, tabiiy tilda muloqot qiluvchi sun’iy intellekt tizimlari insonlarga savollariga javob olish, fikrlarini ifodalash, muammolarini muhokama qilish va ayrim hollarda hissiy yengillik his etish imkonini bermoqda. Bunday tizimlarning doimiy foydalanishga ochiqligi, tezkor javob berishi va foydalanuvchini hukm qilmayotgandek taassurot uyg‘otishi ularni oddiy axborot manbaidan ko‘ra yaqinroq muloqot vositasi sifatida qabul qilishga olib kelishi mumkin.

Inson tabiatan ijtimoiy mavjudot bo‘lib, uning psixologik farovonligi muloqot, tushunilish, tegishlilik va hissiy qo‘llab-quvvatlanish ehtiyojlari bilan chambarchas bog‘liq. Ushbu ehtiyojlar yetarlicha qondirilmaganda, ayrim insonlar o‘z kechinmalarini ifodalash yoki suhbatdosh topish maqsadida sun’iy intellektga murojaat qilishi mumkin. Bunday muloqot ba’zi vaziyatlarda foydali bo‘lsa-da, unga haddan tashqari hissiy tayanish real insoniy munosabatlarning o‘rnini bosish xavfini ham yuzaga keltiradi.

Mavzuning dolzarbligi sun’iy intellektning nafaqat axborot olish vositasi, balki insonning hissiy hayoti bilan ham o‘zaro ta’sirlashuvchi texnologiyaga aylanib borayotgani bilan belgilanadi. Shu sababli insonning sun’iy intellektga hissiy bog‘lanishini psixologik ehtiyojlar, yolg‘izlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash bilan bog‘liq holda o‘rganish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Maqolaning maqsadi sun’iy intellektga hissiy bog‘lanishning psixologik omillarini nazariy jihatdan tahlil qilish, yolg‘izlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashning ushbu jarayondagi o‘rnini aniqlashtirish hamda sog‘lom raqamli muloqotni rivojlantirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

**Sun’iy intellektga hissiy bog‘lanishning psixologik asoslari**

Hissiy bog‘lanish — insonning muayyan shaxs, obyekt yoki muloqot manbai bilan munosabatida hissiy ahamiyat va yaqinlikni his etishi bilan bog‘liq jarayondir. Sun’iy intellektga nisbatan bunday munosabat foydalanuvchining tizim bilan muntazam suhbatlashishi, shaxsiy fikrlarini bo‘lishishi, undan dalda izlashi yoki muloqotni hissiy jihatdan muhim deb bilishida namoyon bo‘lishi mumkin.

Mazkur hodisani tushuntirishda insonning asosiy psixologik ehtiyojlariga e’tibor qaratish lozim. O‘zini o‘zi belgilash nazariyasiga ko‘ra, inson farovonligi avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlik kabi ehtiyojlarning qondirilishi bilan bog‘liq . Sun’iy intellekt bilan muloqot ushbu ehtiyojlarning ayrim jihatlarini qondirishga ko‘maklashishi mumkin. Masalan, foydalanuvchi o‘z fikrlarini erkin ifodalashi, murakkab masalani tushunishi yoki o‘z kechinmalarini tartibga solishi mumkin.

Biroq sun’iy intellektning inson bilan muloqotga o‘xshash tarzda javob berishi uning inson kabi his-tuyg‘ularni boshdan kechirishini anglatmaydi. Foydalanuvchi suhbat davomida tushunilganlik yoki yaqinlik hissini tuyishi mumkin, ammo bu hissiyotning mavjudligi tizimda insoniy kechinmalar borligini isbotlamaydi. Shuning uchun insonning subyektiv hissiy tajribasi bilan texnologiyaning real imkoniyatlarini farqlash muhimdir.

Sun’iy intellektga hissiy bog‘lanishning shakllanishi barcha insonlarda bir xil kechmaydi. U shaxsning individual xususiyatlari, muloqotga bo‘lgan ehtiyoji, avvalgi ijtimoiy tajribasi, texnologiyadan foydalanish maqsadi va real hayotdagi munosabatlarining sifati bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin. Shu jihatdan mazkur hodisani faqat texnologiyaning ta’siri bilan izohlash bir tomonlama yondashuv hisoblanadi.

**Yolg‘izlik hissi va sun’iy intellekt bilan muloqot**

Yolg‘izlik — insonning o‘zi istagan ijtimoiy munosabatlar bilan amalda mavjud bo‘lgan munosabatlar o‘rtasida nomuvofiqlikni his etishi bilan bog‘liq subyektiv psixologik holat. Yolg‘izlik doimo insonning atrofida odamlar yo‘qligini anglatmaydi. Kishi oila yoki do‘stlar davrasida bo‘lsa ham, o‘zini tushunilmagan, qadrlanmagan yoki hissiy jihatdan yolg‘iz his qilishi mumkin.

Bunday vaziyatda sun’iy intellekt bilan suhbatlashish ayrim insonlar uchun fikrlarini erkin bayon qilish, his-tuyg‘ularini ifodalash va muayyan masalalarga boshqa nuqtayi nazardan qarash imkonini yaratadi. Masalan, ijtimoiy vaziyatlarda o‘z fikrini aytishga qiynaladigan kishi sun’iy intellekt bilan muloqot orqali suhbatga tayyorlanishi, muammolarini tartibga solishi yoki boshqalar bilan qanday gaplashishni mashq qilishi mumkin.

Shu o‘rinda muhim jihat shundaki, yolg‘izlik va sun’iy intellektdan ko‘p foydalanish o‘rtasidagi bog‘liqlik avtomatik ravishda sabab-oqibat munosabatini anglatmaydi. Yolg‘izlik insonni sun’iy intellekt bilan ko‘proq muloqot qilishga undashi mumkin; boshqa tomondan, ayrim foydalanish shakllari real ijtimoiy aloqalarga ajratiladigan vaqtni kamaytirishi mumkin. Ushbu munosabatlarni aniq baholash uchun uzoq muddatli va empirik tadqiqotlar zarur.

**Ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashning o‘rni**

Ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash insonning oila a’zolari, do‘stlari, hamkasblari va boshqa ijtimoiy guruhlardan oladigan hissiy, axborotga oid va amaliy yordamini anglatadi. U stressli vaziyatlarni yengish, o‘ziga bo‘lgan ishonchni saqlash va psixologik farovonlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Hissiy qo‘llab-quvvatlash insonni tinglash, uning kechinmalarini tushunishga intilish va qiyin vaziyatda yonida bo‘lish orqali namoyon bo‘ladi. Axborotga oid qo‘llab-quvvatlash maslahat va foydali ma’lumot berishni, amaliy yordam esa muayyan vazifani bajarishda ko‘maklashishni o‘z ichiga oladi.

Sun’iy intellekt ayrim axborotga oid va muloqotga tayyorlovchi vazifalarni bajarishi mumkin. Masalan, u muammoni bosqichlarga ajratish, suhbat uchun jumlalar tuzish yoki stressni boshqarish usullari haqida ma’lumot berishda yordam beradi. Biroq bunday imkoniyatlar insonlar o‘rtasidagi o‘zaro mas’uliyat, hayotiy tajriba va real ijtimoiy yaqinlikning to‘liq o‘rnini bosa olmaydi.

Shuning uchun sun’iy intellekt bilan muloqotni mavjud ijtimoiy aloqalarni to‘ldiruvchi vosita sifatida ko‘rish maqsadga muvofiq.

**Sun’iy intellektga haddan tashqari hissiy bog‘lanishning ehtimoliy oqibatlari**

Sun’iy intellektga hissiy bog‘lanish har doim ham salbiy hodisa hisoblanmaydi. U o‘z fikrlarini ifodalash, yangi bilimlarni o‘zlashtirish, muloqot ko‘nikmalarini mashq qilish va hissiy holatini tahlil qilishga yordam berishi mumkin. Biroq undan foydalanish insonning kundalik hayoti va munosabatlariga salbiy ta’sir ko‘rsata boshlasa, muayyan xavflar yuzaga kelishi mumkin.

Birinchidan, inson sun’iy intellektni doimo mavjud bo‘ladigan va har qanday vaziyatda kerakli javob beradigan yagona suhbatdosh sifatida qabul qilishi mumkin. Bu esa real munosabatlarda uchraydigan kelishmovchiliklarni hal qilish, murosaga kelish va boshqa insonlarning nuqtayi nazarini tushunish imkoniyatlarini cheklashi ehtimoli mavjud.

Ikkinchidan, foydalanuvchi tizimning javoblarini mutlaq to‘g‘ri yoki shaxsiy vaziyatiga to‘liq mos deb qabul qilishi mumkin. Aslida, sun’iy intellekt xato qilishi, vaziyatni noto‘g‘ri tushunishi yoki muhim psixologik jihatlarni e’tibordan chetda qoldirishi mumkin. Shu sababli uning tavsiyalariga tanqidiy yondashish va muhim masalalarda malakali mutaxassis bilan maslahatlashish zarur.

**Amaliy tavsiyalar va muhokama**

Sun’iy intellektdan sog‘lom foydalanishni ta’minlash uchun texnologik savodxonlik bilan bir qatorda psixologik savodxonlikni ham rivojlantirish muhimdir. Birinchi navbatda, foydalanuvchi sun’iy intellektga nima sababdan murojaat qilayotganini anglab olishi kerak: ma’lumot olish, fikrini tartibga solish, muloqotga tayyorlanish yoki yolg‘izlik hissini kamaytirish uchunmi?

Agar sun’iy intellekt bilan muloqot insonning real munosabatlardan chetlashishiga, uyqusi yoki ish faoliyati buzilishiga, yoxud tizimsiz foydalanishni nazorat qila olmasligiga olib kelsa, foydalanish odatlarini qayta ko‘rib chiqish lozim. Bunday vaziyatlarda yaqin insonlar bilan muloqotni ko‘paytirish, jamoaviy faoliyatlarda ishtirok etish va zarurat tug‘ilganda psixolog yoki boshqa malakali mutaxassisdan yordam olish foydali bo‘lishi mumkin.

**Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellektga hissiy bog‘lanish zamonaviy psixologiyaning inson va texnologiya munosabatlari bilan bog‘liq istiqbolli yo‘nalishlaridan biridir. Ushbu hodisaning shakllanishida tushunilish, muloqot, tegishlilik va hissiy qo‘llab-quvvatlanish kabi psixologik ehtiyojlar muhim o‘rin tutishi mumkin. Yolg‘izlik hissi ayrim insonlarni sun’iy intellekt bilan faolroq muloqot qilishga undasa-da, bunday muloqotning natijasi foydalanish maqsadi, individual xususiyatlar va mavjud ijtimoiy aloqalarga bog‘liq.

**Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227–268.
2. Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The Experience of Emotional and Social Isolation*. MIT Press.
3. Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin, 98*(2), 310–357.
4. Turkle, S. (2011). *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. Basic Books.